

การพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาด้านสมรรถนะทางวิชาชีพครู :
กรณีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
Development of Teaching Practice in Educational Institutions
Based on Teaching Professional Competency Manual:
A Case Study of the Faculty of Education
Uttaradit Rajabhat University

คทาวุธ ชาตศักดิ์ยุทธ¹ สุกัญญา รุจิเมธธาส² ระพินทร์ โพธิ์ศรี³
Katawut Chartsakyut, Sukunya Rujimethabhas, Rapin Posrie

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยในครั้งนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา และ 2) เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาด้านสมรรถนะทางวิชาชีพครู ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรจำนวน 816 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 80 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. สมรรถนะทางวิชาชีพครู จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และ (3) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พบว่า $\chi^2 = 271.193$, $df = 136$, $\chi^2/df = 1.994$ แสดงว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาด้านสมรรถนะทางวิชาชีพครู พบว่า คู่มือประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (1) บทนำ (2) เครื่องมือประเมินฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู และ (3) การรายงานผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

คำสำคัญ (Keywords) : คู่มือการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา; ฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

Received: 2026-02-09 Revised: 2026-03-09 Accepted: 2026-03-14

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Doctor of Education Program in Research and Evaluation for Educational Development, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: katawut.cha@uru.ac.th

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Lecturer in the Master of Education Program in Educational Administration. E-mail: R.sukunya@uru.ac.th

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Lecturer in the Doctor of Education Program in Research and Evaluation for Educational Development. E-mail: Dr.rapin@hotmail.com

Abstract

The objectives of this article research were 1) to analyze the confirmatory factor analysis of practices in educational institutions based on teaching professional competencies; and 2) to develop them based on the teaching professional competency manual. The population consisted of 816 people, including 80 key informants. The data collection instruments were a questionnaire and an interview protocol. The statistical methods used in this study included mean, standard deviation, confirmatory factor analysis, and content analysis.

The research results can be summarized as follows:

1. Professional teaching competency comprised three dimensions: (1) learning management, (2) relationships with parents and the community, and (3) teacher duties and professional ethics. The confirmatory factor analysis showed $\chi^2 = 271.193$, $df = 136$, and $\chi^2/df = 1.994$, indicating that the model fit the empirical data.
2. The developed competency-based teaching practicum handbook consisted of three sections: (1) an introduction, (2) professional teaching competency assessment instruments, and (3) teaching practicum performance reporting.

Keywords: Teaching practices in educational institutions manual;

Based on teaching professional competencies

บทนำ (Introduction)

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสังคมโลก (Disruption) ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับตัวขนานใหญ่ จากเดิมที่เน้นการเรียนรู้เชิงเนื้อหา (Content-based) ไปสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competence - based Education: CBE) เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการแก้ปัญหาได้จริง ตามแนวทางของ UNESCO (2021: คทาวิฐ ชาติศักดิ์ยุทธ, ผู้แปล) ที่เน้นย้ำเรื่องการสร้างสัญญาใหม่ทางการศึกษา (Futures of Education) สำหรับประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และยุทธชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในวิชาชีพครูซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570), 2565: 9-12)

หัวใจสำคัญของหลักสูตรครูศาสตรบัณฑิต คือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Practicum) ซึ่งเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างโลกของทฤษฎีในรั้วมหาวิทยาลัยและโลกแห่งความเป็นจริงในชั้นเรียน ตามแนวคิดของ Darling-Hammond (2017: คทาวิฐ ชาติศักดิ์ยุทธ, ผู้แปล) ที่ชี้ให้เห็นว่าสถาบันผลิตครูระดับโลกให้ความสำคัญกับ "Clinical Practice" หรือการปฏิบัติการในสถานศึกษาที่เข้มข้น

คุรุสภากำหนดให้หลักสูตรผลิตครูต้องมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาอย่างเข้มข้น เพื่อให้ได้สมรรถนะตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Practicum) เน้นสมรรถนะการปฏิบัติงาน เป็นการบูรณาการองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ซึ่งความสำเร็จนี้จะเกิดขึ้นได้ยากหากไม่มี "เครื่องมือเชิงระบบ" ที่ช่วยกำกับคุณภาพการฝึกปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วทั้งระบบ (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562: 18-20)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรศาสตรบัณฑิตตามแนวทางฐานสมรรถนะ จากการนิเทศติดตามผลและเสียงสะท้อนจากกลุ่มประชากร พบประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ความเหลื่อมล้ำในการตีความสมรรถนะ ครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาและนักศึกษายังขาดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับ "ตัวบ่งชี้สมรรถนะ" ที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานจริง ขาดเครื่องมือสนับสนุน ปัจจุบันการฝึกประสบการณ์ยังขาด "คู่มือปฏิบัติการสอน" ที่เป็นระบบและมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล (Personalized Competency) อย่างเป็นรูปธรรม กระบวนการประเมินผล การประเมินผลมักเน้นที่เอกสารมากกว่าการแสดงออกทางสมรรถนะในชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษาได้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2565) ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าสมรรถนะเกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคที่หลากหลายตลอดจนกำกับติดตาม และเอาใจใส่ให้นักเรียนผ่านเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครูกับชุมชน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และครูผ่านจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นสมรรถนะที่สำคัญของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาส่งผลให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ทดลองปฏิบัติเพื่อศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงและนำไปสู่การฝึกทักษะต่าง ๆ เป็นการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีสมรรถนะของความเป็นครูที่ดีในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดสมรรถนะที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง แนวทางในการพัฒนารูปแบบในครั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาความสามารถการเรียนรู้การสอนระหว่างคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกับโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู นำไปสู่การร่วมปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการนิเทศช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ เพื่อให้ นักศึกษาครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย เพื่อให้การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา บรรลุตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรฐานสมรรถนะ (มติชนออนไลน์, 2566) ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการ พัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ซึ่งคู่มือนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญ (Scaffolding) ที่ช่วยกำกับทิศทาง เชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และเป็นแนวทางร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและสถานศึกษาฝึกประสบการณ์ การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างเอกสาร แต่เป็นการสร้างระบบการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Work-based Learning) ที่จะส่งผลให้บัณฑิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ มีสมรรถนะวิชาชีพที่เข้มแข็ง พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา
2. เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการใช้คู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และ 3) ด้านปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ (หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2566, 2566)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

จำนวนทั้งหมด 816 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีจำนวนทั้งหมด 80 คน ได้แก่

1) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 596 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนนักศึกษาจากแต่ละสาขาวิชา

2) ผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยเป็นกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 76 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนโรงเรียนเครือข่ายบริการ 5 จังหวัด

3) ครูพี่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์โดยเป็นกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 76 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนโรงเรียนเครือข่ายบริการ 5 จังหวัด

4) อาจารย์นิเทศก์ประจำสาขาวิชา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ จำนวน 68 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนอาจารย์จากแต่ละสาขาวิชา

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการร่วมกับศูนย์พัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ และโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จำนวนทั้งหมด 76 แห่ง (จังหวัดอุดรดิตถ์ แพร่ น่าน สุโขทัย และพิษณุโลก)

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม 2568-ธันวาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณ

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาโดยดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา

2) ร่างประเด็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยพิจารณาประเด็นคำถามจากผลการวิเคราะห์คำดัชนีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (PNI_{modified}) ที่มีค่าสูงสุด 5 ลำดับแรก เพื่อนำมาพัฒนาเป็น

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับฐานสมรรถนะทางวิชาชีพของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาครุศาสตร์

3) นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item objective congruence : IOC) จำนวน 3 ด้าน ให้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

เชิงคุณภาพ

2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยดำเนินการ ดังนี้

1) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มาจัดทำร่างประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

2) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

3) ร่างแบบสัมภาษณ์สำหรับพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู เพื่อกำหนดคำถามหลักและคำถามรอง

4) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์สำหรับพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

5) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ติดต่อประสานงานขอหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 นัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดย นำแบบสอบถามความคิดเห็นส่งให้กับกลุ่มประชากรตอบแบบสอบถาม และส่งกลับให้ผู้วิจัย

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดย นำแบบสัมภาษณ์ส่งให้กับกลุ่มประชากร ศึกษาประเด็นคำถามล่วงหน้า และนัดเวลาในการสัมภาษณ์ แล้วนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเคราะห์เล่มคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

3.5 ตรวจสอบความเพียงพอของการสรุปข้อมูล

3.6 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้กลุ่มประชากรตรวจสอบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ

4.1 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ (D) และสภาพที่ควรจะเป็น (I) โดยใช้เทคนิค (Modified Priority Needs Index : PNI)

4.2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เชิงคุณภาพ

4.3 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรแบบกึ่งโครงสร้าง

4.4 วิเคราะห์สามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ จากแหล่งข้อมูลสามแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลจากโรงเรียน ข้อมูลจากมหาวิทยาลัย และข้อมูลจากนักศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิจัยสามารถแสดงผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ซึ่งผลการตรวจสอบองค์ประกอบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู (COMP) แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ และสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบของโมเดล COMP

องค์ประกอบของโมเดลการวัด		เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²
		b	β	SE	t	
องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับหนึ่ง (First Order Confirmatory Factor Analysis)						
LM (ด้านการจัดการเรียนรู้)	DES	1.000	0.817	0.011	75.618**	0.667
	INT	1.164**	0.874	0.007	119.313**	0.765
	MAN	1.178**	0.892	0.006	142.326**	0.796
	HOS	1.239**	0.919	0.007	126.121**	0.844
	RES	1.258**	0.905	0.006	164.527**	0.819
	TEAM	1.201**	0.915	0.008	121.783**	0.837
	MED	1.250**	0.899	0.006	153.460**	0.808
COM (ความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครองและชุมชน)	COO	1.000	0.895	0.006	146.009**	0.800
	CON	1.046**	0.912	0.008	116.634**	0.832
	CONT	1.005**	0.902	0.006	157.850**	0.813
	CUL	1.020**	0.893	0.006	143.860**	0.798
	SUF	1.001**	0.910	0.008	116.197**	0.827
TEA (ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู และจรรยาบรรณของ วิชาชีพ)	DEV.S	1.000	0.920	0.007	131.126**	0.847
	PER	0.972**	0.892	0.009	99.489**	0.796
	INS	1.037**	0.931	0.006	151.981**	0.866
	DEV.T	1.034**	0.936	0.006	152.804**	0.876
	ETH	1.005**	0.913	0.007	127.939**	0.834
	PRO	0.965**	0.895	0.008	106.902**	0.802
	LIN	1.042**	0.852	0.009	97.896**	0.726

องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis)

องค์ประกอบของโมเดลการวัด		เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R ²
		b	β	SE	t	
COMP (ฐานสมรรถนะทาง วิชาชีพครู)	LM	1.000	0.911	0.009	98.343**	0.829
	COM	1.335**	0.991	0.006	162.699**	0.982
	TEA	1.175**	0.938	0.008	124.612**	0.880

$$\chi^2 = 271.193, df = 136, \chi^2/df = 1.994, RMSEA = 0.039, CFI = 0.992, TLI = 0.990$$

*p-value $\leq .05$, ** p-value $\leq .01$

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู (COMP) พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบได้ ดังนี้ ค่า $\chi^2 = 271.193, df = 136, \chi^2/df = 1.994$ นอกจากค่าดัชนี RMSEA = 0.039 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 CFI = 0.992, TLI = 0.990 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงว่า องค์ประกอบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (COM ; $\beta = .991$) 2) องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู และจรรยาบรรณของวิชาชีพ (TEA ; $\beta = .938$) และ 3) องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ (LM ; $\beta = .911$) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู จากการสังเคราะห์และสนทนากับกลุ่มประชากรสรุปได้ดัง ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู แสดงส่วนประกอบของคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

องค์ประกอบ	รายละเอียด
ส่วนที่ 1 : บทนำ	1. มาตรฐานการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567 2. วิสัยทัศน์ พันธกิจ 3. ความหมายของคำศัพท์เกี่ยวกับฐานสมรรถนะวิชาชีพครู 4. จุดมุ่งหมายของปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 5. จุดเน้นของปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 6. ขั้นตอนการใช้คู่มือ/คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติ 7. บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 8. ผู้ประเมินสมรรถนะปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 9. องค์ประกอบของการประเมินการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 9.1 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 9.2 แฟ้มสะสมผลงานและบันทึกประจำวันของนักศึกษา 9.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 9.4 รายงานสรุปโครงการพัฒนาชุมชน 9.5 บันทึกการประชุมของหน่วย

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	9.6 รายงานผลการดำเนินงาน E-PLC 10. ข้อกำหนดของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
ส่วนที่ 2 : เครื่องมือ ประเมินฐาน สมรรถนะ ทางวิชาชีพ ครู	ชุดที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ มี 7 ชุด ประกอบด้วย (1) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (DES) (2) บูรณาการความรู้สู่ศาสตร์ การสอน และมีความเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา (INT) (3) จัดกิจกรรม สร้างบรรยากาศ และการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาวะของนักเรียน (MAN) (4) ดูแลช่วยเหลือ และพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพ นักเรียนได้อย่างเป็นระบบ (HOS) (5) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การวิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (RES) และ (6) การทำงานเป็นทีม ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรม วิชาชีพ (TEAM) ศิลปะการใช้สื่อ สำหรับการยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียน (MED) ชุดที่ 2 ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มี 5 ชุด ประกอบด้วย (1) ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (COO) (2) สร้างเครือข่าย ภาวะผู้นำ ความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ของนักเรียน (CON) (3) ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐาน ความแตกต่างทางวัฒนธรรม (CONT) (4) ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (CUL) และ (5) การประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SUF) ชุดที่ 3 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู มี 7 ชุด ประกอบด้วย (1) มุ่งมั่นพัฒนาและผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู (DEV.S) (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ การบริการที่ดี เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของนักเรียน (PER) (3) สร้างแรงบันดาลใจ ภาวะผู้นำครู นักเรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และผู้สร้างนวัตกรรม (INS) (4) พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทักษะคิดค้นสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง (DEV.T) (5) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองดี และมีจรรยาบรรณ วิชาชีพครู (ETH) (6) ปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ และคิดเชิงนวัตกรรมบูรณาการ (PRO) และ (7) สื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ สามารถถ่ายทอดสู่ให้นักเรียนให้เกิดทักษะในการสื่อสาร (LIN)
ส่วนที่ 3 : การรายงาน ผลการ ปฏิบัติการ สอนใน สถานศึกษา	1. เกณฑ์การตัดสิน และ ผลการเรียนรู้ 2. รายงานปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย ชื่อ นักศึกษา/รหัสนักศึกษา/เลขบัตรประจำตัวประชาชน/E-mail/เบอร์โทร/ชื่อ สถานศึกษา/อำเภอ/จังหวัด/สังกัดสถานศึกษา/ขนาดสถานศึกษา/วิชาเอกที่สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรี/กลุ่มสาระการเรียนรู้/ประเภทวิชา/ความสัมพันธ์ของ สาขาวิชาเอกกับวิชาที่ปฏิบัติการสอน/ข้อมูลผู้ประเมิน/อาจารย์นิเทศ/ครูพี่เลี้ยง/ ผู้บริหารสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายเพื่อให้เห็นประเด็นการวิจัยที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยในอดีตและผลงานวิชาการที่ผ่านมาได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษามีรายละเอียด ดังนี้ (1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเป็นลำดับที่สาม ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การพัฒนาสมรรถนะของครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของเบญจพร วรรณูปถัมภ์ และคณะ (2568: 7-8) ที่อธิบายเกี่ยวกับ การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพครู และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 209) ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของสมรรถนะในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ (2) สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนเป็นคุณลักษณะเด่นของนักศึกษาครู ซึ่งเป็นรากฐานของสมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน โดยคุรุสภากำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติการสอนเพื่อพัฒนาความร่วมมือ ส่งเสริมการเรียนรู้ ศึกษาบริบทชุมชน อนุรักษ์วัฒนธรรม และบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสอน ซึ่งสอดคล้องกับการกล่าวของ กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ (2567: 32-33) ที่กล่าวว่า ศักยภาพในการปรับตัวและดำรงตนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างเหมาะสมเป็นคุณลักษณะเด่นของนักศึกษาครู ตามที่ รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2563: 12-14) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษามุ่งพัฒนา นักศึกษาครู โดยคุรุสภากำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) สมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเป็นลำดับที่สอง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและการยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นหัวใจของการเป็นครูที่ดี ครูที่มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูย่อมเปี่ยมด้วยความรัก ศรัทธา และความภาคภูมิใจในบทบาทของตน ทุ่มเทเสียสละ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนเพื่ออนาคตของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิธร โสภารัตน์ และคณะ (2565: 104) ที่แสดงให้เห็นว่าการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นและความพร้อมในการปฏิบัติงาน และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ อุษา พรหมรินทร์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2562: 6-7) อธิบายว่าการเป็นครูที่ดีเกิดจากความรักในวิชาชีพ ความศรัทธาในคุณค่า และความภาคภูมิใจในบทบาทของตน

2. ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู พบว่า คู่มือประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (1) บทนำ (2) เครื่องมือประเมินฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู และ (3) การรายงานผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า คู่มือฉบับนี้ออกแบบโดยสังเคราะห์ตามแบบประเมินสมรรถนะของคุรุสภา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรูปแบบการผลิตและพัฒนา ฐานสมรรถนะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่งทั่วประเทศ (PTRU Model) ส่งผลให้สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาได้ตรงตามคุณลักษณะที่องค์การทางการศึกษากำหนดไว้ และสามารถให้สาระสนเทศประกอบการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาในแต่ละด้านได้ครบถ้วน อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ซึ่งคือกลุ่มประชากร ส่งผลให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบช่วยให้ผู้ประเมิน

สามารถประเมินผลได้สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถรับรู้สารสนเทศการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาในลำดับขั้นต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อีระภัทร พินิจมนตรี และ ชยาگانต์ เรืองสุวรรณ (2567: 234-235) ที่ได้อธิบายแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน สามารถทำให้นักศึกษาครูปรับตัวและสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคม อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและการบูรณาการสู่การสอน และ (3) สมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ แสดงถึงการมีทัศนคติที่ดี ส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นและความพร้อมในการปฏิบัติงาน การยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นหัวใจของการเป็นครูที่ดี มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

การพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) บทนำ (2) เครื่องมือประเมินฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู และ (3) การรายงานผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาได้อย่างเป็นระบบและตรงตามคุณลักษณะที่กำหนด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เป็นแนวทางให้นักศึกษาวิเคราะห์สมรรถนะทางวิชาชีพครูของตนเอง เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในระหว่างปฏิบัติการสอนสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษสมรรถนะทางวิชาชีพครูไปประกอบการตัดสินใจ ออกแบบนโยบายการบริหารให้สอดคล้องกับบันทึกความเข้าใจในการพัฒนาวิชาชีพครูร่วมกับคณะครุศาสตร์ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและพัฒนาศักยภาพครูในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 ครูพี่เลี้ยงสามารถประเมินและให้คำแนะนำนักศึกษาฝึกสอนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการฝึกสอนให้สอดคล้องกับนโยบายผลิตบัณฑิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.4 อาจารย์นิเทศก์สามารถออกแบบและดำเนินการกำกับติดตามการฝึกสอนของนักศึกษาได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ตามหลักเกณฑ์และเครื่องมือประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู เพื่อให้การฝึกประสบการณ์เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษา

2.2 ควรที่จะต้องนำผลการวิจัยออกแบบเป็นคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ. (2567). แนวทางพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาครูด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน : กรณีศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 9(1): 23-36.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 20 มีนาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง.
- ธีระภัทร พินิจมนตรี และ ชยาภานต์ เรืองสุวรรณ. (2567). แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1. **วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(2): 228-241.
- เบญจพร วรรณอุปถัมภ์ และคณะ. (2568). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะแห่งอนาคต. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 14(1): 1-14.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง.
- มติชนออนไลน์. (2566, 14 กุมภาพันธ์). 38 มรภ. เปิดโมเดลผลิตครู ฐานสมรรถนะ หวังพัฒนา น.ร.สู่ศตวรรษที่ 21. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/local/education/news_3823611. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2568.
- รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2563, 7 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109 ง.
- ศศิธร โสภารัตน์ และคณะ. (2565). การประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. **วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. 2(1): 91-108.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: กลุ่มมาตรฐานการศึกษาสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2565). แนวทางการปฏิรูประบบการผลิตครูฐานสมรรถนะ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://th.wikipedia.org/wiki/คุรุสภา>. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2569.
- หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2566. (2566, 5 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 140 ตอนพิเศษ 82 ง.
- อุษา พรหมรินทร์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2562). การศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครู ในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**. 7(2): 1-14.
- Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice?. **European Journal of Teacher Education**. 40(3): 291-309.
- UNESCO. (2021). **Reimagining our futures together: A new social contract for education**. Paris: UNESCO

